

Melding fra Fiskeridirektoratet,
Kontoret for økonomiske undersøkelser og statistikk

STORTRÅLERNES LØNNSOMHET I 1963

Fra og med årene 1952—1953 har det i Fiskeridirektoratet vært foretatt årlige lønnsomhetsundersøkelser for stortrålere. Resultatene av disse undersøkelsene har vært publisert i «Fiskets Gang» og i særtrykk utgitt av Fiskeridirektøren.

I denne meldingen skal en behandle stortrålernes lønnsomhet i 1963. Det statistiske grunnlaget for undersøkelsene er de årsregnskaper som rederne sender inn til Fiskeridirektoratet hvert år.

Foruten årsregnskaper for de vanlige stortrålerne fikk en for 1963 innsendt årsregnskaper for de 6 nye hekktrålerne som var kommet i drift pr. 1. januar 1963. Driftsresultatene for disse fartøyene er gjengitt i egen tabell og behandlet i eget avsnitt i meldingen.

Utviklingen i den totale fangstmengde og fangstverdi 1949-1963

Figur 1 gir en oversikt over utviklingen av stortrålernes samlede fangstmengde og fangstverdi i tidsrommet 1949—1963. Tabell 1 gir utviklingen

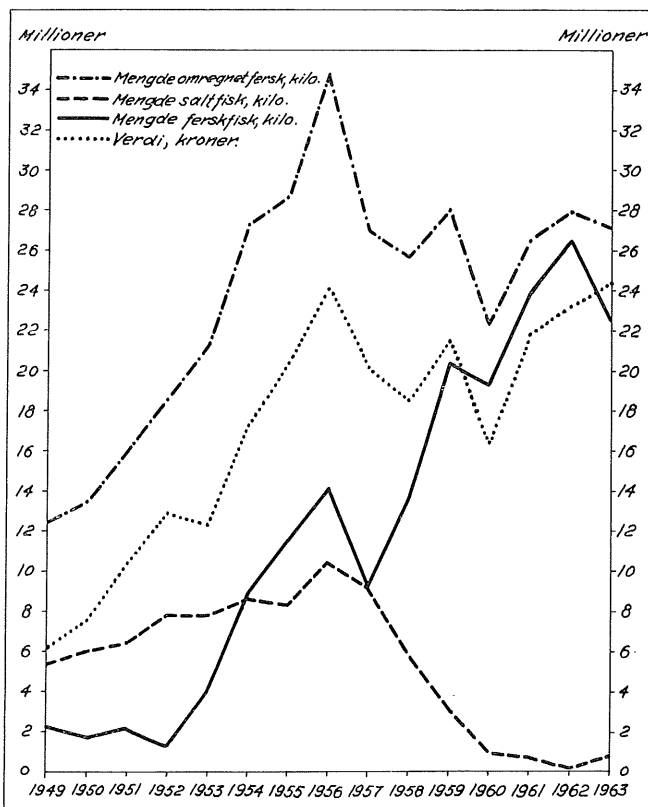

Fig. 1. Alle stortrålere. Fangstmengde- og verdi (eksklusive sild o. l.).

i tall fra 1956. Figuren og tabellen omfatter også hekktrålerne og deres fangstutbytte, men ikke fangstmengden av sild o. l. for trålere som drev kombinert fisketråling og sildefiske.

Av figur 1 ser en at fangstmengden økte fra 1949 fram til 1956. Samtidig økte tallet på fartøyer fra 12 til 23. Etter 1956 har utviklingen vært mer ujevn — antall fartøyer har variert mellom 23 og 29, mens totalfangsten hvert år har ligget lavere enn i 1956, lavest i 1960.

Året 1963 ga et totalt fangstkvantum for stortrålerne på 27 300 tonn, som var litt mindre enn i 1962 og 7 500 tonn mindre enn i toppåret 1956. I 1963 var antallet fartøyer 29, som var likt med deltakingen i 1962.

Totalverdien av stortrålernes fangster har i tidligere år stort sett endret seg i takt med den totale fangstmengden. I 1963 var imidlertid den totale fangstverdien noe større enn i 1962, mens fangstmengden som nevnt var litt mindre. Verdien av stortrålernes fangster i 1963 var endog litt høyere enn i rekordåret 1956, og således den høyeste som er registrert. Dette henger sammen med at verdiutbyttet ikke bare avhenger av fangstmengdens størrelse, men også av dens sammensetning og av fiskeprisene. I 1963 ble det ilandbrakt forholdsvis mer av produkter som betinger høy pris enn i 1962, og prisene på enkelte fiskesorter og produkter var dessuten noe høyere i 1963 enn i 1962.

I de siste 4 årene — 1960, 1961, 1962 og 1963 — har den gjennomsnittlige prisen pr. beregnet kilo ferskfisk inklusive biprodukter vært henholdsvis 72 øre, 81 øre, 83 øre og 89 øre. Gjennomsnittlig ble det således i 1963 pr. oppfisket kilo oppnådd 6 øre mer enn i 1962, det vil si en økning på 7,2 prosent. Nedgangen i den totale fangstmengden var samtidig 2,0 prosent.

Sammensetningen av fangstmengden på saltfisk og ferskfisk er vist grafisk i figur 1, og en viser også til tabell 1. Fram til og med året 1953 var saltfiskkvantumet større enn ferskfiskkvantumet. Fra og med 1954 har ferskfiskkvantumet vært høyest hvert år. Særlig etter 1957 var det en betydelig overgang fra saltfiskturer til ferskfiskturer, og fra og med 1960 har den alt overveiende del av kvantumet bestått av ferskfisk. I 1963 viste saltfiskkvantumet noen stigning fra året før, men mengden

Tabell 1. FANGSTMENGDE OG -VERDI 1956—1963. ALLE STORTRÅLERE.

	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963
Antall fartøyer i drift	23	26 ^a	27 ^a	28 ^a	26 ^a	26	29	29
Fangstmengde, fersk 1 000 tonn	14,2	9,3	13,7	20,4	19,3	23,9	26,5	22,5
Fangstmengde, saltet..... »	10,4	9,0	5,9	3,2	1,0	0,8	0,2	0,8
Fangstmengde, omregnet ¹ »	34,8	27,0	25,7	28,0	22,3	26,5	27,9	27,3
Fangstverdi, ekskl. biprod. mill. kr.	22,7	19,0	17,5	20,2	15,5	20,9	22,3	21,1
Fangstverdi, inkl. biprod. mill. kr.	24,1	20,1	18,6	21,5	16,4	21,8	23,2	24,3

¹ Omregnet til ferskfiskvekt, — saltfiskvekt økt med 94 prosent for fangst fra Vest-Grønland, og med 72 prosent for de øvrige felter. Tallene omfatter også biprodukter, men ikke fangster av sild o.l.

² Hertil kommer én tråler som utelukkende ble nyttet til fiske etter sild og tobis.

³ Hertil kommer en tråler som en mangler oppgave for, og 2 trålere som utelukkende ble nyttet til fiske etter sild og tobis.

av saltfisk var likevel fortsatt ubetydelig i forhold til ferskfiskmengden. Det er først og fremst frosenfiskens gjennombrudd som har vært årsaken til økningen i ferskfiskkvantumet i forhold til ilandbrakt mengde av saltfisk.

I samband med innhenting av regnskapene for 1963 ble det spurt om fangst- og avsetningsforholdene i 1963. Fangstforholdene ble av trålerrederne jevnt over karakterisert som dårlige. Spesielt ble det feilslåtte fisket om sommeren ved Bjørnøya og Spitsbergen nevnt av flere. Også fisket i Barentshavet lå langt under middels. Avsetningsforholdene ble derimot karakterisert som meget gode.

Gjennomsnittsfangster 1949-1963

Figur 2 viser de gjennomsnittlige fangstmengder pr. stortråler (eksklusive hekktrålerne) i perioden 1949—1963. Gjennomsnittskvantumet i 1952 for alle

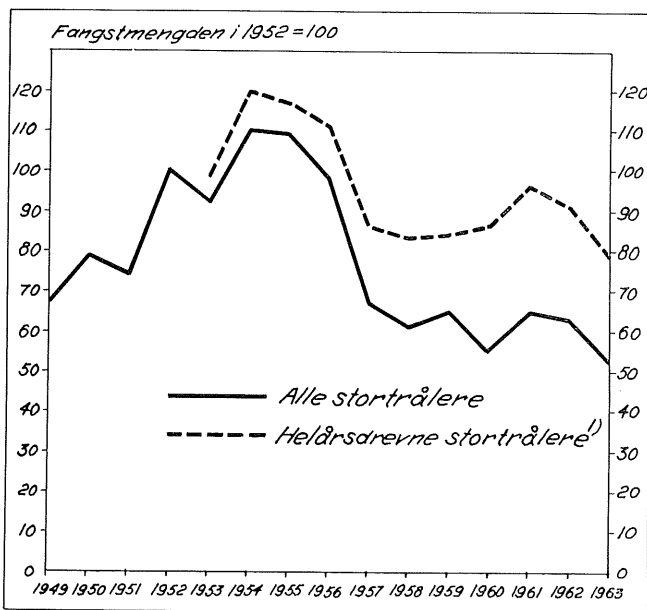

Fig. 2. Gjennomsnittlig fangstmengde (eksklusive sild o. l.) pr. tråler. Eksklusive hekktrålerne.

¹ Ikke trålere som drev kombinert fisketråling og sildefiske.

stortrålerne er satt lik 100. Dette kvantum danner altså basis for begge kurvene i figuren.

Hovedinntrykket av figur 2 er stigende gjennomsnittsfangster pr. tråler inntil årene 1954—1955, og deretter nedgang fram til årene 1958—1960. I 1961 var det en markant oppgang igjen i gjennomsnittsfangsten pr. tråler, men senere er det på ny noen nedgang.

En ser at kurven for alle stortrålerne og kurven for de helårsdrevne stortrålerne i store trekk følger hverandre. De helårsdrevne fartøyene synes imidlertid å ha en noe mer stabil gjennomsnittlig fangstmengde enn samtlige fartøyer sett under ett. Dette henger blant annet sammen med at de gjennomsnittstallene som omfatter samtlige trålere er påvirket av omfanget av de enkelte fartøyers virksomhet i året.

I tabell 2 har en gjengitt den gjennomsnittlige fangstmengde for forskjellige størrelsesgrupper av helårsdrevne stortrålere, eksklusive hekktrålerne, i tiden 1956—1963. Av tabellen ser en at den gjennomsnittlige fangstmengde jevnt over har vært størst på trålerne i gruppen 300/399 brutto tonn, det vil si de minste av stortrålerne. Hovedtendensen i deltakelsen av sidetrålere i de senere år har da også vært i retning av mindre fartøyer med færre mann ombord.

Driftsresultater i 1963

Driftsresultater for de helårsdrevne stortrålerne (eksklusive hekktrålerne og trålere som drev kombinert fisketråling og sildefiske) i perioden 1959—1963 er gitt i tabell 3. Resultatene for 1963 bygger på regnskapsoppgaver fra samtlige 12 helårsdrevne stortrålere, hvorav 8 var mellom 300 og 400 brutto tonn, og 4 var over 400 brutto tonn.

Beløpene i tabellen er avrundet til nærmeste hundre kroner.

Tabell 2. FANGSTMENGDE¹ I GJENNOMSNIITT PR. FARTØY 1956—1963. HELÅRSREVNE TRÅLERE.²

	Fartøyer i størrelsen			Alle
	300/399 br.tonn	400/499 br.tonn	500/699 br.tonn	
 tonn			
1956	1 479	1 435	1 889	1 538
1957	1 319	1 124	1 078	1 187
1958	1 226	1 058	1 130	1 146
1959	1 193	1 143	1 067	1 162
1960	1 377	1 061	.. ³	1 192
1961	1 402	1 248	..	1 336
1962	1 336	1 192		1 276
1963	1 104	1 036		1 081

¹ Omregnet til ferskfiskvekt. Eksklusive biprodukter. ²Eksklusive hekktrålere og trålere som har drevet kombinert fiske-tråling og sildefiske. ³ En gjør oppmerksom på at disse standardtegn er nyttet i denne meldingen:

.. Oppgave mangler.

— Null.

0 Mindre enn 1/2 av den brukte enhet.

a. Fartøystørrelse, bemanning og driftstid

De 12 helårsdrevne stortrålerne var gjennomsnittlig på 394 brutto tonn. Som nevnt ovenfor har det i de senere år vært en tendens i retning av mindre fartøyer. Den gjennomsnittlige fartøystørrelsen var således mindre i 1963 enn i noen av de tidligere år denne lønnsomhetsundersøkelsen har vært utført.

Også mannskapsstyrken har vist synkende tendens i de senere år, og i 1963 var den kommet ned i gjennomsnittlig 21,1 mann pr. tråler.

Den gjennomsnittlige tid på fiske på de 12 stortrålerne var 219 døgn i 1963, eller noe kortere tid enn i 1962. Tid i sjøen var gjennomsnittlig 285 døgn, som er noe lengre tid enn i 1962. Stortrålernes gangtid til og fra fangstfeltene var etter dette noe lengre i 1963 enn i 1962.

b. Driftsinntekter

Driftsinntektene omfatter verdien av saltfisk, ferskfisk og biprodukter. Avgift til omsetningslag er trukket fra.

De helårsdrevne stortrålerne oppnådde betydelig

Driftsinntekt 1 000 kr.	Antall trålere		
	1955	1962	1963
600— 799	—	1	3
800— 999	—	4	6
1 000—1 199	5	2	3
1 200—1 399	3	4	—
1 400—1 599	5	1	—
1 600—	5	—	—
I alt	14	12	12

lavere gjennomsnittlig driftsinntekt i 1963 enn i 1962. Nedgangen var om lag 17 prosent fra om lag 1,11 mill. kroner i 1962 til 0,93 mill. kroner i 1963.

Ovenstående oppstilling viser spredningen i stortrålerne brutto driftsinntekter i 1963 sammenliknet med 1962 og også med 1955, det året som hittil har gitt høyest gjennomsnittlig bruttoinntekt. Av oppstillingen går det fram at spredningen i driftsinntekten var forholdsvis liten i 1963. Hele 6 trålere hadde en driftsinntekt mellom 800 000 kroner og 1 mill. kroner. Videre ser en at det i 1963 bare var 3 trålere som hadde en driftsinntekt over 1 mill. kroner, mens dette var tilfellet for alle helårsdrevne stortrålere i 1955.

c. Mannskapets inntekter

Av driftsinntektene, kr. 927 000 i gjennomsnitt pr. tråler, tilfalt det mannskapet i alt gjennomsnittlig kr. 445 600, eller 48 prosent. Dette beløpet omfatter alt vederlag til arbeidet i form av lottinntekter, faste hyrer, ekstralotter og proviant til den delen av mannskapet som hadde fri kost.

Fiskerlotten, den betaling som tilfalt hver av de fiskere som var med på samtlige fangstturer i 1963, var som en ser av tabell 3, punkt 9, gjennomsnittlig kr. 18 900. Av tidligere undersøkelsesår kan bare 1961 oppvise høyere fiskerlott, den var det året gjennomsnittlig kr. 19 400. Til og med i de årene da trålfisket ga høyest mengde- og verdiutbytte pr. fartøy (1954—1956) var fiskerlotten lavere enn i 1963. Dette henger blant annet sammen med at trålerne hadde større bemanning i rekordårene, slik at det den gang var flere å dele på.

En oppstilling over fordelingen av lottinntektene i 1955, 1962 og 1963 ser slik ut:

Fiskerlott 1 000 kr.	Antall trålere		
	1955	1962	1963
10—11	—	1	—
12—13	—	—	—
14—15	3	1	2
16—17	4	2	4
18—19	1	3	2
20—21	6	4	1
22—23	—	—	3
24—25	—	1	—
I alt	14	12	12

De 12 helårsdrevne trålerne i undersøkelsen for 1963 ga fra kr. 14 600 til kr. 23 100 i lott til fiskerne. Spredningen i fiskerlotten var noe mindre i 1963 enn i 1962, men litt større enn i 1955.

Tabell 3. DRIFTSRESULTATER FOR HELÅRSDREVNE STORTRÅLERE (IKKE HEKKTRÅLERE) 1959-1963. GJENNOMSNIITT PR. FARTØY.

	1959	1960	1961	1962	1963		
					Alle fartøyer	Fartøyer i størrelsen	
						300—399 br.t.	400 br.t. og over
1. Driftsinntekter i alt..... kr.	952 500	917 000	1 116 100	1 113 300	927 000	926 700	927 600
Herav til:							
2. Mannskapet..... «	430 000	428 500	513 800	496 800	445 600	441 700	453 500
3. Rederiet..... «	521 800	488 500	602 300	616 500	481 400	485 000	474 100
4. Rederiets kostnader..... «	503 600	517 600	528 700	590 200	545 500	552 600	531 100
Herav utgjorde:							
a. Drivstoff og maskinrekvisita..... «	209 800	212 900	204 200	215 500	204 400	206 300	200 600
b. Is, salt og emballasje..... «	15 400	14 900	12 800	13 200	7 400	8 100	6 000
c. Leid arbeidshjelp..... «	9 900	12 700	17 500	18 700	11 600	14 700	5 500
d. Assuransen av fartøyet..... «	38 800	37 700	36 400	34 300	37 000	38 900	33 100
e. Vedlikehold og avskr. på trålutstyret..... «	88 900	96 100	98 800	113 100	113 900	115 800	110 200
f. Vedlikehold av fartøyet..... «	88 800	83 100	101 400	121 800	112 100	113 600	108 900
g. Administrasjon..... «	25 900	36 800	32 400	43 600	16 100	15 000	18 100
h. Sosiale utgifter..... «	14 200	17 200	19 400	23 200	32 500	33 200	31 200
i. Diverse uspesifisert..... «	11 900	6 200	5 800	6 800	10 500	7 000	17 500
5. Renteutgifter..... «	49 500	44 300	45 200	42 600	34 500	38 000	27 400
6. Punkt 3 ÷ punkt 4..... «	18 200 ÷	29 100	73 600	26 300 ÷	64 100 ÷	67 600 ÷	57 000
7. Mannskapets inntekter pr. ukeverk..... «	410	410	510	510	480	470	480
8. Dette gir en årlig inntekt pr. mann på..... «	17 200	17 600	22 700	22 300	21 100	20 900	21 600
9. Til dette svarer en full årslott for en fisker (fiskerlott)..... «	14 800	14 600	19 400	18 700	18 900	19 000	18 500
10. Antall mann pr. fartøy.....	25,0	24,3	22,6	22,3	21,1	21,1	21,0
11. Antall døgn i sjøen.....	248	270	287	280	285	286	284
12. Antall døgn under fiske.....	186	211	224	230	219	221	215
13. Fangstmengde saltfisk..... tonn	125	61	13	5	9	—	27
14. Fangstmengde ferskfisk..... «	933	1 084	1 313	1 268	1 066	1 104	989
15. Fangstmengde i alt, omregn. til ferskfiskv. ¹ «	1 162	1 192	1 336	1 276	1 081	1 104	1 036
16. Fartøystørrelse.....br. tonn	416	406	397	416	394	357	466
17. Fartøystørrelse..... fot	151	149	149	152	150	146	159
18. Motorstyrke..... HK	768	745	717	757	727	677	828
19. Fartøyvalder..... år	18	19	20	20	24	23	25
20. Ombygningssalder..... «	9	6	8	6	11	10	11
Antall fartøyer med i undersøkelsen.....	16	14	14	12	12	8	4

¹ Eksklusive biprodukter.

I tabell 3 er det også under punkt 8 gitt noen tall vedrørende mannskapets inntekter, nemlig *årlig inntekt pr. mann*. Denne er framkommet ved å dividere de totale mannskapsinntekter (punkt 2) med antall mann i alt (punkt 10). Denne størrelsen inkluderer således de faste hyrer og ekstralottene. Den årlige inntekt pr. mann ble i 1963, gjennomsnittlig kr. 21 100, som er noe mindre enn i de to foregående årene, men mer enn i noe annet undersøkelsesår.

Mannskapets inntekter pr. ukeverk var i 1963 gjennomsnittlig kr. 480, eller ca. 6 prosent mindre enn i de to foregående årene. Det totale antall

ukeverk for mannskapet er utregnet slik: For de faste mannskapene er det regnet med full sysselsetting på fartøyene hele året. For det øvrige av mannskapet har en regnet med den tid fartøyet har vært i sjøen pluss kortere opphold ved land for lossing og utrustning til ny tur.

I de tall over mannskapets inntekter som er gjen-gitt overfor og i tabellene er det ikke gjort fradrag for proviantutgifter. Det er for øvrig bare de egentlige lottfiskere som betaler sin proviant selv. Det øvrige mannskap (maskinbesetning, byssepersonalet m. v.) har fri kost.

d. Rederiets inntekter, kostnader og driftsresultat

Rederiets andel av driftsinntektene utgjorde i 1963 gjennomsnittlig kr. 481 400 pr. fartøy, eller 52 prosent av driftsinntektene i alt.

Rederiets kostnader — eksklusive avskrivninger på fartøyet — beløp seg til kr. 545 500. Sammenliknet med 1962 gikk rederiets kostnader eksklusive avskrivninger ned med kr. 44 700, eller 7,6 prosent. Ifølge tabellen var det kostnadene til administrasjonen (punkt 4 g) som viste størst nedgang. Dette henger sammen med at administrasjonskostnadene for fire trålere som en fiskeforedlingsbedrift i land er medeier i, og som drives av vedkommende bedrift på leiebasis, fra og med 1963 i motsetning til tidligere år bare delvis er blitt skilt ut fra bedriftens samlede administrasjonskostnader og fordelt på de enkelte tråleres driftskonto. Derfor har det ikke vært mulig å få oppgitt samtlige administrasjonskostnader for disse trålerne. De oppgitte administrasjonskostnader for 1963 i tabellen er således ikke helt sammenliknbare med tidligere års tall.

Også kostnadene til is, salt og emballasje (punkt 4 b) og leid arbeidshjelp (punkt 4 c) viste nedgang fra 1962 til 1963.

Sosiale utgifter (punkt 4 h) har derimot steget i de senere år, og dette var også tilfellet fra 1962 til 1963, da stigningen var hele 40 prosent. Også kostnadsposten «Diverse uspesifisert» (punkt 4 i) var noe høyere i 1963 enn året før. De øvrige kostnadspostene viste liten relativ endring fra 1962 til 1963.

Driftsresultatet før avskrivninger og forrentning av kapitalen ble dermed gjennomsnittlig kr. 64 100 i underskott pr. fartøy. Både i 1961 og 1962 var det overskott.

Driftsoverskottet for avskrivninger og forrentning av kapitalen viste også i 1963 store avvik fra fartøy til fartøy, som vist nedenfor:

Driftsoverskott før avskrivning og forrentning av kapitalen 1 000 kr.	Antall trålere		
	1955	1962	1963
÷ 199—150	—	1	1
÷ 149—100	—	—	3
÷ 99— 50	—	1	4
÷ 49— 0	—	3	2
0— 49	2	3	—
50— 99	—	1	2
100—199	5	2	—
200—299	4	1	—
300—399	3	—	—
I alt	14	12	12

Dårligste båt lå i 1963 som året før i gruppen kr. 150 000—kr. 199 000 i underskott. Men mens 7

av 12 stortrålere i 1962 og samtlige i 1955 hadde driftsoverskott, var det i 1963 bare 2 av 12 stortrålere som hadde kostnadsdekning før avskrivning og forrentning av kapitalen. Før avskrivning og forrentning av kapitalen hadde disse 2 trålerne i 1963 igjen henholdsvis kr. 70 700 og kr. 63 900.

Av ovenstående og av tabellene vil det framgå at 1963 økonomisk sett var et klart dårligere år for stortråler-rederiene enn 1962, og sammenliknet med toppåret 1955 var det en fundamental forskjell i resultatene.

Hvordan var så driftsresultatet etter at avskrivningene var trukket fra, og hvor stor var forrentningen? På disse spørsmål er det vanskelig å gi eksakt svar på grunn av at både avskrivningsgrunnlaget og avskrivningsprosenten for en stor del må avgjøres ved skjønn.

Den tekniske levealder ligger trolig på 20 år og enda mer. Den tekniske utvikling — overgang til nye metoder og farkosttyper — kan imidlertid gjøre en tråler umoderne og uhensiktsmessig før den er teknisk utrangert. Den økonomiske levealder kan med andre ord bli lavere enn den tekniske, kanskje bare 10—15 år. Den engelske «Fleck-komiteen» som har lagt fram en rapport om engelske tråleres lønnsomhet, regner det — alle forhold tatt i betraktning — for forsvarlig med avskrivninger på 4—5 prosent av gjenanskaffelsesverdien til fartøyet.

I Fiskeridirektoratets driftsøkonomiske undersøkelser nyttes alltid gjenanskaffelsesverdien som avskrivningsgrunnlag, idet denne metoden teoretisk anses som den beste. Også gjenanskaffelsesprinsippet har sine svakheter. I praksis vil det således sjelden være aktuelt å gjenanskaffe fartøyer nøyaktig lik de gamle, og med samme tekniske standard som disse. Nye fartøyer vil være av en forbedret og — som regel — dyrere type.

Ved bruk av gjenanskaffelsesmetoden vil det være vanskelig å komme fram til et sikkert avskrivningsgrunnlag for fartøyer som har vært i bruk noen år. Ansettelsen må i stor utstrekning bero på skjønn. For bortimot nye fartøyer vil derimot avviket mellom anskaffelsesverdi og gjenanskaffelsesverdi neppe være særlig stort.

Den utvikling som har funnet sted de senere år bort fra den tradisjonelle trålertypen over til hekktråling, gjør det enda vanskeligere å vurdere hva som er forsvarlig avskrivning på de tradisjonelle trålerne.

På regnskapsskjemaene som trålerrederne sendte inn ble det spurt om hvor stor avskrivning de ville regne som forsvarlig på skrog, maskin og utstyr tilsammen på en ny stortråler i dag. Svarene viser

at trålerrederne regner med en avskrivningsprosent på fra 5 til 8 prosent, det vil si fra ca. 12 til 20 års avskrivningstid.

I Fiskeridirektoratets driftsøkonomiske undersøkelser for stortrålerne har en imidlertid i de senere år regnet med et avskrivningsbeløp pr. år på fra kr. 100 000 til kr. 150 000 pr. fartøy. En har da tenkt seg et avskrivningsgrunnlag på anslagsvis 2—3 mill. kroner, og en økonomisk levetid på 20 år (5 prosent avskrivning). Med de nevnte avskrivninger ville det i 1963 ikke være noen helårsdrevne stortråler som fikk dekning av alle sine kostnader, inklusive avskrivninger. Driftsunderskottet på de enkelte fartøyer ville ligge mellom ca. kr. 50 000 og ca. kr. 300 000. Til sammenlikning kan nevnes at en regner med at 3 av 12 fartøyer greide å dekke samtlige kostnader i 1962, 5 av 14 i 1961 og 12 av 14 i 1955.

e. Driftsresultater 1958—1963 for stortrålere som er med i undersøkelsen i hele perioden

I tabell 4 har en satt opp driftsresultatene i hvert av årene 1958—1963 for 9 helårsdrevne stortrålere som går igjen i undersøkelsen i alle disse 6 årene. Av tabellen går det blant annet fram at bare i 1958 var den gjennomsnittlige driftsinntekten i alt pr. fartøy lavere enn i 1963. I fangstmengde lå 1963 derimot lavest av alle 6 årene.

Driftskostnader i alt, eksklusive avskrivninger, lå i 1963 noenlunde på det samme nivået som i årene 1958—1961, men noe lavere enn i 1962. Det var spesielt kostnadene til drivstoff, redskaper og ved-

likehold av fartøy, som var lavere i 1963 enn i 1962, mens det var stigning i assuranceutgifter og sosiale utgifter. Tabellen viser betydelig lavere administrasjonskostnader i 1963 enn året før. Som nevnt ovenfor var det fire trålere som en i 1963 ikke har fått oppgitt samtlige administrasjonskostnader for. Disse fire fartøyene er også med i tabell 4, derfor er for denne kostnadsposts vedkommende 1963-tallet ikke sammenliknbart med tidligere års tall. Det er ikke grunn til å anta at det har vært en reell nedgang i kostnadene til administrasjon fra 1962 til 1963.

Driftsresultatet før avskrivning på fartøy og forrentning av kapitalen ble i 1963 et gjennomsnittlig underskott på kr. 48 000. Bare i 1958 var underskottet større. Full årslott til fisker ble i 1963 gjennomsnittlig kr. 19 800 — den nest høyeste fiskerlott som er registrert på disse 9 stortrålerne i seksårsperioden. Antall mann pr. fartøy har gått jevnt tilbake i perioden, gjennomsnittlig fra 25,6 mann i 1958 til 21 mann i 1963. Driftstiden har tidligere jevnt over vært stigende, men i 1963 var den ubetydelig kortere enn året før.

f. Driftsresultater for «kombinerte» trålere

I 1963 var det 4 helårsdrevne trålere som drev kombinasjonen fisketråling — sildefiske. Disse er ikke med i omtalen av driftsresultatene foran.

De 4 fartøyene kombinerte fisketrålingen dels med islandssildfiske og dels med feitsildfiske.

Driftstiden på disse 4 kombinerte trålerne var gjennomsnittlig 262 døgn, det vil si om lag 8 pro-

Tabell 4. DRIFTSRESULTATER FOR 9 HELÅRSDREVNE STORTRÅLERE¹ I 1958—1963. GJENNOMSNIITT PR. FARTØY.

	1958	1959	1960	1961	1962	1963
Driftsinntekter i alt kr.	898 300	1 027 100	980 900	1 168 100	1 139 800	959 900
Herav til mannskapet «	415 500	470 400	449 200	540 900	495 300	465 700
Driftskostnader i alt «	548 700	537 500	549 400	552 800	616 900	542 200
Herav:						
Drivstoff, maskinrekvisita «	259 300	222 200	225 400	202 600	229 000	210 900
Assuranse «	33 400	36 100	33 900	36 600	32 800	38 100
Redskapskostnader «	93 700	95 700	100 900	106 500	121 000	106 300
Vedlikehold av fartøy «	81 600	97 100	93 000	107 700	122 500	108 600
Administrasjon «	28 100	32 800	42 000	40 500	50 200	16 400
Sosiale utgifter «	14 300	17 100	21 500	21 300	23 900	34 200
Annet, uspesifisert «	38 300	36 500	32 700	37 600	37 500	27 700
Driftsoverskott før avskr. på fartøy «	÷ 65 900	19 200	÷ 17 700	74 400	27 600	÷ 48 000
Full årslott til fisker (fiskerlott) «	13 500	16 000	16 300	20 000	19 000	19 800
Antall mann pr. fartøy	25,6	25,2	24,5	23,2	22,3	21,0
Antall døgn i sjøen	249	252	281	284	294	289
Fangstmengde tonn	1 189	1 277	1 290	1 397	1 307	1 118

¹ Omfatter de fartøyer som går igjen i undersøkelsen i alle 6 år.

sent kortere enn gjennomsnittet for de 12 ordinære helårstrålerne som tabell 3 omfatter. Driftsinntektene lå ca. 8 prosent høyere, mens kostnadene gjennomsnittlig lå ca. 7 prosent under gjennomsnittet for de 12. På de 4 kombinerte trålerne ble dermed rederiets driftsresultat før avskrivning og forrentning av kapitalen et gjennomsnittlig overskott på kr. 65 100, mens det tilsvarende resultatet for de 12 øvrige helårsdrevne stortrålerne ble et underskott på kr. 64 100. Rederiets driftsresultat for de kombinerte trålerne kan således sies å ha vært relativt tilfredsstillende når en tar i betraktning at fartøyene var gjennomsnittlig 27 år gamle og hadde en alder etter ombygging på gjennomsnittlig 22 år. Fartøyene antas således allerede å ha vært ganske langt nedskrevet. Den gjennomsnittlige tonnasjen på de kombinerte fartøyene var imidlertid 475 brutto tonn, mot bare gjennomsnittlig 394 brutto tonn for de 12 helårstrålerne som inngår i tabell 3.

Fiskerne på de kombinerte fartøyene oppnådde gjennomsnittlig kr. 18 700 i årlig fiskerlott, som var om lag det samme som på de ordinære trålerne. Imidlertid var som før nevnt driftstiden ca. 8 prosent kortere på de kombinerte trålerne.

g. Driftsresultater for ulike størrelsesgrupper

En sammenlikning i tabell 3 mellom de små (under 400 brutto tonn) og de større helårsdrevne stortrålerne viser at den gjennomsnittlige driftsinntekten i alt var omtrent like høy i de to størrelsesgrupper. I tidligere år lå driftsinntektene derimot gjennomsnittlig noe høyere på de minste stortrålerne. Driftstiden var i 1963 noenlunde den samme i begge størrelsesgruppene, mens kostnadene var noe høyere i den laveste tonnasjegruppen. Rederiets nettoresultat før avskrivning og forrentning av kapitalen ble således noe bedre på de største stortrålerne, men selv på disse ble underskottet gjennomsnittlig kr. 57 000. På de minste stortrålerne ble rederiets underskott gjennomsnittlig kr. 67 600.

Lott-takerne på de mindre stortrålerne tjente i gjennomsnitt for hele året 1963 gjennomsnittlig kr. 500 mer enn på fartøyene over 400 brutto tonn.

Driftsresultater for de nye hekktrålerne

I tabell 5 har en satt opp de gjennomsnittlige driftsresultatene for de fem hekktrålerne «Hekktind», «Vågtind», «Tromsøy I», «Hans Egede» og «Kr. Tønder». Bortsett fra «Hekktind», som kom i drift i 1961, var 1963 disse trålernes første hele

Tabell 5. DRIFTSRESULTATER FOR HELÅRSDREVNE HEKKTRÅLERE 1963 EKSKLUSIV «LONGVA» GJENNOMSNIITT PR. FARTØY

	1963
1. Driftsinntekter i alt	kr. 1 539 100
Herav til:	
2. Mannskapet	« 716 800
3. Rederiet	« 822 300
4. Rederiets kostnader	« 843 200
Herav utgjorde:	
a. Drivstoff og maskinrekvisita	« 302 700
b. Is, salt og emballasje	« 22 600
c. Leid arbeidshjelp	« 4 400
d. Assurans av fartøyet	« 115 700
e. Vedlikehold og avskrivn. på trålutstyret	« 201 100
f. Vedlikehold av fartøyet	« 94 800
g. Administrasjon	« 43 600
h. Sosiale utgifter	« 38 400
i. Diverse uspesifisert	« 19 900
5. Renteutgifter	« 121 700
6. Punkt 3 ÷ punkt 4	÷ 20 900
7. Mannskapets inntekter pr. ukeverk	« 540
8. Dette gir en årlig inntekt pr. mann på	« 24 900
9. Til dette svarer en full årslott for en fisker (fiskerlott)	« 20 100
10. Antall mann pr. fartøy	28,8
11. Antall døgn i sjøen	295
12. Antall døgn under fiske	241
13. Fangstmengde saltfisk	tonn 146
14. Fangstmengde ferskfisk	« 1 249
15. Fangstmengde i alt, omregn. til ferskfisk ¹	1 531
16. Fartøystørrelse	br. tonn 802
17. Fartøystørrelse	fot 183
18. Motorstyrke	HK 1 396
19. Fartøyvalder	år 1
20. Ombygningsalder	« —
Antall fartøyer med i undersøkelsen	5

¹ Eksklusive biprodukter.

driftsår. Også hekktråleren «Longva» hadde sitt første hele driftsår i 1963, men siden dette er et fabrikkskip, hvor det foruten tråling også drives filetproduksjon, inngår ikke tall for dette fartøy i tabell 5.

Det kan nevnes at fangstmengden, omregnet til ferskfiskvekt, var noe høyere for «Longva» enn gjennomsnittsfangsten for de øvrige hekktrålerne som utgjorde 1 531 tonn. Brutto driftsinntekter på «Longva» var en god del høyere enn på de øvrige hekktrålerne, dels på grunn av videreforedlingen av fisken ombord. Fiskerlotten på «Longva» var derimot litt lavere enn gjennomsnittet for de øvrige hekktrålerne.

To av hekktrålerne som det er gitt gjennomsnittstall for i tabell 5 var noe større (984 brutto tonn hver) enn de tre andre (gjennomsnittlig 681

brutto tonn), og disse to var dessuten utstyrt med fiskemelanlegg. En gruppering av hekktrålerne etter størrelse og utstyr kunne derfor være ønskelig, men av hensyn til den statistiske anonymiteten fant en ikke å kunne gjøre dette.

Den gjennomsnittlige størrelse på de fem hekktrålerne i tabell 5 var som en ser av tabellen 802 brutto tonn. De var gjennomsnittlig 295 døgn i sjøen og 241 døgn under fiske, mens mannskapsstyrken gjennomsnittlig var 28,8 mann pr. fartøy.

Av tabellen går det videre fram at de fem hekktrålerne hadde en gjennomsnittlig driftsinntekt på i alt vel 1,5 mill. kroner. Av denne summen tilfalt kr. 716 800, eller 46,6 prosent, mannskapet og kr. 822 300, eller 53,4 prosent, rederiet. Trålerne fordelte seg slik etter driftsinntekt:

Driftsinntekt 1 000 kr.	Antall hekktrålere 1963
1 000—1 199	1
1 200—1 399	2
1 400—1 599	—
1 600—1 799	—
1 800—1 999	1
2 000—	1
I alt	5

Rederiets kostnader (punkt 4) eksklusive avskrivning på fartøyet — var gjennomsnittlig kr. 843 200, slik at rederiets driftsresultat før avskrivning og forrentning av kapitalen ble et underskott på gjennomsnittlig kr. 20 900. På de enkelte fartøyer varierte dette tallet som en ser av tabellen nedenfor fra et underskott på ca. kr. 240 000 til overskott på ca. kr. 130 000:

Driftsoverskott før avskrivning og forrentning av kapitalen 1 000 kr.	Antall hekktrålere 1963
÷ 249—200	1
÷ 199—150	—
÷ 149—100	1
÷ 99—50	—
÷ 49—0	—
0—49	1
50—99	1
100—199	1
I alt	5

Hvor stor gjennomsnittlig avskrivning er det så rimelig å regne med på de nye hekktrålerne? På dette spørsmålet er det vanskelig å svare eksakt da

en ikke har erfaringsmateriale å bygge på. På de nye hekktrålerne kan en sette avskrivningsgrunnlaget til om lag 5,5 mill. kroner, som var den gjennomsnittlige byggepris for de fem hekktrålerne i tabell 5. Disse hekktrålerne var i 1963 gjennomsnittlige ett år gamle, byggeprisen vil derfor være tilnærmet lik gjenanskaffelsesverdien. Regner en med en avskrivning på 5 prosent (20 års økonomisk levetid) som for de tradisjonelle trålerne, kommer en opp i en avskrivningssum på gjennomsnittlig kr. 275 000. Mange mener imidlertid at 5 prosent årlig avskrivning er for lite. I 3 av de 5 årsregnskapene som gjennomsnittstallene i tabell 5 bygger på, er det antydning at en årlig avskrivning på 7 prosent (ca. 14 års økonomisk levetid) er rimelig for en ny hekktråler i dag. Nytter en dette prosenttall blir den årlige avskrivningen gjennomsnittlig ca. kr. 385 000.

Driftsresultatet etter avskrivning, men før forrentning av kapitalen, for de fem hekktrålerne i tabell 5 viste etter dette et gjennomsnittlig underskott på ca. kr. 295 000 hvis en regner med 5 prosent avskrivning, og ca. kr. 405 000 med en avskrivning på 7 prosent. Ingen av de fem hekktrålerne, og heller ikke «Longva», hadde driftsoverskott etter avskrivning.

Fiskerlotten (punkt 9) — den betaling som de fiskerne på hekktrålerne mottok som hadde vært med på samtlige turer i 1963 — var gjennomsnittlig kr. 20 100. De fem hekktrålerne fordelte seg slik etter fiskerlotten:

Fiskerlott 1 000 kr.	Antall hekktrålere 1963
16—17	1
18—19	2
20—21	—
22—23	2
I alt	5

Mannskapets inntekter pr. ukeverk (punkt 7) — som er utregnet på samme måten som for de tradisjonelle trålerne — ble gjennomsnittlig kr. 540, og den gjennomsnittlige årlige inntekten pr. mann ombord (punkt 2 dividert på punkt 10) ble kr. 24 900.

Å sammenlikne driftsresultatene for hekktrålerne med sidetrålerens resultater er vanskelig på grunn av den store forskjell i gjennomsnittlig tonnasje og bemanning — ca. 800 brutto tonn mot ca. 400 brutto tonn, og ca. 29 mann mot ca. 21 mann.

Dertil kommer forskjellen i kapitalinnsatsen for de to typer av trålere. En nevner imidlertid at årslotten (fiskerlotten) ble ca. kr. 1 200 høyere på hekktrålerne enn på sidetrålerne. Driftstiden var imidlertid noe lengre for hekktrålerne, noe som kan ha vært medvirkende til den noe høyere fiskerlotten på disse fartøyene. En nevner også at med de avskrivninger som er antydnet ovenfor var driftsunderskottet i 1963 gjennomgående større for de fem hekktrålerne som inngår i tabell 5 enn for sidetrålerne. Hertil kommer at hekktrålerne har en atskillig større kapitalinnsats å forrente enn sidetrålerne.

Sammendrag

Året 1963 ga et totalt fangstkvantum for samtlige stortrålere på 27 300 tonn, som var om lag 2 prosent mindre enn i 1962. I 1963 var antallet fartøyer 29, som var likt med deltakingen i 1962.

På grunn av stigning i fiskepriser og fangstens sammenstening i 1963, var totalverdien av stortrålerne fangster i 1963 derimot noe større enn året før.

Fangstforholdene ble av trålerrederne jevnt over karakterisert som dårlige, mens derimot avsetningsforholdene ble oppgitt å være meget gode.

Den gjennomsnittlige driftsinntekt for helårsdrevne sidetrålere var om lag kr. 930 000 i 1963, eller 17 prosent mindre enn i 1962. Også kostnadene var lavere enn året før, men nedgangen var langt fra så stor som inntektsnedgangen.

For helårsdrevne sidetrålere over 400 brutto tonn viste rederiets driftsresultat før avskrivning og forrentning av kapitalen et gjennomsnittlig underskott på kr. 57 000, mens tilsvarende driftsresultat for fartøyer under denne størrelsesgrensen hadde et gjennomsnittlig underskott på kr. 67 600. De to foregående år var det overskott i begge størrelsesgrupper. De enkelte rederiers driftsresultater viste

at det i 1963 bare var 2 av 12 helårsdrevne sidetrålere som hadde driftsoverskott før avskrivning og forrentning av kapitalen.

Fiskerne på de minste helårsdrevne sidetrålerne – i størrelse 300–399 brutto tonn – oppnådde en gjennomsnittlig årlig fiskarlott på kr. 19 000, mens fiskerne på de tilsvarende fartøyer over 400 brutto tonn oppnådde kr. 18 500 i årlig fiskarlott.

Den gjennomsnittlige driftsinntekten på helårsdrevne trålere som ble drevet i kombinasjon med sildefiske var ca. 8 prosent høyere enn på de øvrige helårstrålerne, mens kostnadene lå ca. 7 prosent lavere. Rederiets driftsresultat før avskrivning og forrentning av kapitalen på de kombinerte trålerne ble dermed et overskott på gjennomsnittlig kr. 65 100.

De helårsdrevne hekktrålerne (eksklusive fabrikkskipet «Longva») hadde en gjennomsnittlig driftsinntekt på vel 1,5 mill. kroner i 1963, mens rederiets driftsresultat før avskrivning og forrentning av kapitalen for denne typen av trålere ble et gjennomsnittlig underskott på kr. 20 900. Full årslott for fiskerne på hekktrålerne var gjennomsnittlig kr. 20 100.

Sluttbemerkning

Lønnsomhetsundersøkelsen begrenser seg til å omfatte trålfisket sett isolert. Det er ikke tatt sikte på å gi en økonomisk analyse av stortrålerdriften i videre forstand, det vil si av stortrålerne fiske og lønnsomhet sett i sammenheng med råstoffforsyningen, produksjonsomfanget, sysselsettingen og lønnsomheten m. v. i tilvirknings- og foredlingsanlegg i land.

Når det gjelder hekktrålerne minner en om at 1963 var det første hele driftsåret for de fleste av dem, og at det derfor neppe vil være riktig å si noe generelt om disse fartøyenes lønnsomhet på grunnlag av bare dette ene års resultater.